

18. 12. 2013

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zamyšlení nad spotřebitelskými smlouvami ve světle posledního nálezu Ústavního soudu

Myšlenka ochrany spotřebitele, coby slabší strany závazkového vztahu, je v našem právním řádu pevně zakotvena již více než celé jedno desetiletí. Novela občanského zákoníku z roku 2000 přinesla českému spotřebiteli s velkým předstihem před vstupem do Evropské unie implementaci tří směrnic Evropských společenství, které mají za cíl chránit práva spotřebitelů.

Již touto novelou účinnou od 1.1.2001 byla zakázána taková ujednání spotřebitelských smluv, která by zavazovala spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy (§56 odst. 3 písm. g) občanského zákoníku). Ujednání tohoto typu totiž představují rozpor s požadavkem dobré víry a znamenají tak k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran.

Nález Ústavního soudu ze dne 11.11.2013, sp.zn. I.ÚS 3512/11, citované ustanovení občanského zákoníku jako jeden z důvodů zrušení napadeného rozhodnutí pouze zopakoval. Na tom není nic až tak zvláštního. Ponecháme-li stranou fakt, že Ústavní soud rozhodoval o jednom z případů tzv. bagatelních sporů, jejichž přezkumu se obvykle vyhýbá, nepřekvapí snad ani další důvod vedoucí ke zrušení prvoinstančního rozsudku, a sice ta skutečnost, že se obecný soud v rámci odůvodnění svého rozhodnutí vůbec nevypořádal s celou řadou námitek žalovaného (stěžovatele).

Za pozornost však již stojí úvaha, kterou Ústavní soud svůj nálezu uzavírá. „Z uvedeného plyne konečný závěr, který dopadá na věc stěžovatele, že v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu (podobně jako rozhodčí doložka) zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis). Výjimku představují specifické případy, kdy se z povahy věci uplatňuje specifický režim...“

Odhlédneme-li nyní od oněch výjimek, kterými mohou být např. Ústavním soudem výslovně zmíněné smlouvy o přepravě osob ve veřejné dráží a silniční osobní dopravě dle vyhlášených smluvních přepravních podmínek, je nutné si položit otázku, zda závěry uvedeného nálezu mají za cíl zcela vyloučit možnost sjednání smluvní pokuty formou všeobecných obchodních podmínek (v případě rozhodčí doložky je to zákonem přímo zapovězeno). Nález totiž nečiní v rámci svých ideových východisek rozdílu mezi smlouvou samotnou a všeobecnými obchodními podmínkami z pohledu toho, která ze stran reálně smluvní dokumentaci připravuje (v obou případech to bude zřejmě podnikatel),

nýbrž z pohledu přehlednosti a možností spotřebitele řádně se ve smluvních ujednáních zorientovat. Důraz pak klade zejména na vlastní podpis spotřebitele pod jednotlivými částmi uzavřené smlouvy. Ústavní soud totiž zcela logicky předpokládá, že všeobecné obchodní podmínky, které jsou do vlastní spotřebitelské smlouvy zahrnuty tzv. včleňovací klausulí, spotřebitelem vůbec podepsány nebudou. Tím ubude jeden z podstatných argumentů pro závěr, že si spotřebitel všeobecné obchodní podmínky skutečně přečetl a seznámil se s jejich obsahem.

Dovolím si na tomto místě trochu polemizovat s kategorickým závěrem Ústavního soudu o nemožnosti včlenit některá ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy do všeobecných obchodních podmínek a nabízím v tomto směru hned dvě potenciální alternativy, jak se závěru o neplatnosti takových ujednání vyhnout. První z nich je vyžádání si a uvedení podpisu spotřebitele nejen pod vlastní smlouvou, ale i pod samotnými všeobecnými obchodními podmínkami. Pokud bude takový dokument splňovat podmínky přehlednosti a srozumitelnosti, pak není důvodu, proč by měla být takto dohodnutá ujednání neplatná. Druhým příkladem pak budiž situace, kdy si sám spotřebitel objedná - kupříkladu v předmětném nálezu objevující se poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací - a je přitom nucen provést objednávku prostřednictvím internetu, odesláním požadavku skrze připravený formulář. V takovém případě je obvykle nezbytné, aby si spotřebitel ověřil způsob, jakým má být objednávka učiněna. Při té příležitosti má možnost předem se seznámit se všemi podmínkami poskytování objednávaných služeb, a to včetně seznámení se s všeobecnými obchodními podmínkami pro jejich poskytování.

Přes výše nabídnuté alternativy mám za to, že základní teze nálezu Ústavního soudu je jednoznačná a velmi přílehlavá. Má-li uvedení důležitých smluvních ujednání nikoli v rámci smlouvy samotné, nýbrž v rámci všeobecných obchodních podmínek, za cíl uvést spotřebitele v omyl či zamezit mu v seznámení se s kompletním obsahem uzavírané smlouvy, pak je závěr Ústavního soudu o neplatnosti takových ujednání spotřebitelské smlouvy zcela namístě a nelze mu než přisvědčit.

Mgr. Ondřej Šebela

[Schaffer & Partner Legal, s.r.o., advokátní kancelář](#)

Gallery Myšák
Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 506 300
Fax: +420 221 506 301
e-mail: info@schaffer-partner.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)